

Uiteenzetting financiële positie

Begrotingsresultaat 2018-2021

In onderstaande tabel geven wij u de uitkomsten van de begroting 2018-2021 waarbij als startpositie is genomen de Voorjaarsnota 2017.

bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
Resultaat Voorjaarsnota 2017	-145	+364	+437	+178
Resultaat Meicirculaire 2017	+93	+165	+141	+189
Ontwikkelingen na opstellen Voorjaarsnota 2016	+92	+121	+263	+350
	+40	+650	+841	+717
Schrappen OZB-verhoging	-160	-160	-160	-160
	-120	+490	+681	+557
Dekking tlv reserve flexibel deel	120	-	-	-
Resultaat begroting 2018-2021	0	+490	+681	+557

De Voorjaarsnota 2017 gaf voor het meerjarenperspectief al een positief beeld. Dit beeld is met de meicirculaire sterk verbeterd. Bij het opstellen van deze begroting is er nog een aantal positieve ontwikkelingen te melden die leiden tot begrotingsoverschotten voor alle jaren in deze meerjarenbegroting. Dit bood de ruimte om de nog voor 2018 geplande OZB verhoging van € 160.000 te schrappen. Weliswaar levert dit voor 2018 een incidenteel tekort op van € 121.000. De structurele begrotingspositie is echter dusdanig positief dat een OZB-verhoging alleen voor 2018 noodzakelijk zou zijn. Wij vinden in lijn met het coalitieakkoord een verhoging van de OZB een maatregel die alleen ingezet moet worden als de structurele begrotingspositie hierom vraagt.

Beschouwing begrotingsresultaat

Het is lang geleden dat Leusden een dergelijke begrotingspositie heeft gekend. Een meerjarig sluitende begroting hebben we al enkele jaren maar begrotingsoverschotten van deze orde hebben we lang niet gezien. Dat is dus goed nieuws. Een begroting maken is uiteraard een momentopname. De wereld waarin we leven is echter dynamisch. Wij zien een aantal ontwikkelingen die onze fraaie begrotingspositie weer onder druk kan zetten.

Regerakkoord Kabinet Rutte III

In de [risicomonitor 2017-2](#) hebben we aangegeven dat er onzekerheid is met betrekking tot het gemeentefonds vanwege het komende nieuwe regeerakkoord. Het nieuwe Kabinet zal ambities hebben die tot hogere rijksuitgaven leiden en daarmee tot een hoger gemeentefonds (trap op). Maar de partijen die nu onderhandelen hebben alle vier een korting van circa € 1,2 miljard op het gemeentefonds opgenomen in hun verkiezingsprogramma. Er is dus op dit moment grote onzekerheid in welke mate deze korting wordt opgenomen in het regeerakkoord en in hoeverre de korting wordt gecompenseerd door beleidsintensivering. De septembercirculaire zal daar geen duidelijkheid over geven. We zijn dus in afwachting van de doorrekening van het regeerakkoord. De effecten op onze begrotingspositie kunnen groot zijn.

Grote infrastructuurle werken

Al vele jaren beschikt Leusden over een reserve bovenwijkse voorzieningen. Deze reserve wordt ingezet om grote infrastructuurle werken te realiseren. Deze reserve wordt gevoed door bijdragen uit grondexploitaties. De (grote) grondexploitaties zijn/worden afgerond en vooralsnog zijn er nog geen grootschalige nieuwe plannen. Dit betekent dat de voeding van de reserve opdroogt terwijl reconstructies of andere verkeerskundige aanpassingen aan de orde blijven. Incidentele dekking wordt minder dus dat betekent dat meer structurele ruimte in onze begroting moeten vrijmaken. Dit ook omdat conform de nieuwe BBV voorschriften ook over maatschappelijk nut investeringen afgeschreven moet worden. Uitgaande van een rente van 1% en een afschrijvingstermijn van 25 jaar vergt een investering van € 1 miljoen een kapitaallast van € 50.000. Om dus bijvoorbeeld een investeringsvolume van € 4 miljoen beschikbaar te hebben moet € 200.000 structurele ruimte worden vrijgemaakt.

Loon en -prijsontwikkeling

In Nederland trekt de economie weer behoorlijk aan en tegelijkertijd loopt de inflatie ook weer op. In de meicirculaire 2017 lagen de CPB-ramingen voor de komende jaren gemiddeld op 1,5%. De laatste jaren was dit 0,5%. In deze begroting hebben we dan ook een stevige stelpost voor loon- en prijsontwikkeling geraamd. De vraag alleen is of dit afdoende is. Met name in de bouwsector zien we een krapte op de markt. Bouwbedrijven hebben een meer dan goed gevulde orderportefeuille wat een stevige opwaartse druk op de prijzen heeft. Onlangs kwam in het nieuws dat gemeenten bij bouwkosten voor scholen in aanbestedingen worden geconfronteerd met budgetoverschrijdingen van twintig procent of meer. In de onderhoudsvoorzieningen en

grote infrastructurele projecten (Hart van Leusden, IKC's) houden we rekening met toekomstige prijsontwikkelingen. Als deze 2% hoger zouden uitkomen dan waarmee rekening gehouden levert dit een structurele tegenvaller op van € 300.000. Zie ook [de risicomonitor 2017-2](#)

Jeugdzorg

In de [risicomonitor 2017-2](#) is gekeken naar de ontwikkeling van de kosten van de jeugdzorg in relatie tot het afnemende budget vanwege aanvullende kortingen en het objectieve verdeelmodel. Indien we de uitgaven van 2016 extrapoleren komen we uit op een tekort van € 650.000. Hierbij vermelden we wel dat in de meicirculaire een aanpassing van het verdeel model is opgenomen welke voor Leusden een hogere uitkering van circa € 570.000 oplevert.

Formatie

De Leusdense organisatie is de laatste jaren fors ingekrompen. In 2013 is 9 fte bespaard en vervolgens nog een keer 9 fte bij de interne kerntakendiscussie. Deels is deze formatiereductie omgezet in een flexibele schil. De laatste twee jaar zien we de capaciteitsvraag toenemen. Enerzijds door nieuwe wettelijke taken en anderzijds door eigen lokale ambities. In die capaciteitsbehoefte is voorzien door veel in te huren. Zowel in 2016 als 2017 zijn extra middelen ingezet (respectievelijk € 380.000 en € 250.000). De vraag die voor ligt is of onze vaste formatie en daarbij behorende flexibele schil voldoende is om de komende jaren alle taken uit te voeren waarbij we ook rekening moeten houden met een nieuw ambitieus coalitieakkoord.

Ontwikkelingen na opstellen Voorjaarsnota 2017

De begroting wijkt af van de Voorjaarsnota 2017. Een belangrijke ontwikkeling is de meicirculaire dit na het afronden van de Voorjaarsnota is verschenen. Bij het onderdeel algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien geven wij een toelichting op de meicirculaire.

Daarnaast is er een aantal andere ontwikkelingen die zorgen voor mutaties in de begroting. Wij noemen hier de belangrijkste:

- In de begroting is in meerjarenperspectief sprake van een aanzienlijke meevaller op de stelpost loon- en prijsstijgingen. De raming van de stelpost loon- en prijsstijgingen is afgestemd op de circulaire van het gemeentefonds. De daarin gehanteerde ramingen van het CPB worden in onze begroting overgenomen. In de septembercirculaire 2016 en de meicirculaire 2017 in de inflatie fors gestegen. De laatste jaren lag de inflatie op ongeveer een half procent. Nu is deze gestegen naar 1,7%. Dit betekent dat het accres van de algemene uitkering stijgt en we onze stelpost loon- en prijsstijgingen ook verhogen. Een hogere inflatie betekent ook dat de belastingtarieven worden verhoogd. Een deel van de kosten voor loon- en prijsstijgingen dekken we immers door hogere belastingopbrengsten. Bij de doorrekening van de meicirculaire was geen rekening gehouden met de verhoging van de belastingtarieven. In deze begroting hebben we dat wel gedaan waardoor er per saldo een meevaller ontstaat die oploopt tot € 207.700 in 2021.
- De vanaf 2016 dalende rijksmiddelen voor het Sociaal Domein, waaronder de afbouw van de rijksbijdrage WSW, zijn op voorhand niet als lagere lasten (bijdrage aan RWA) in de begroting verwerkt. Dit omdat het onzeker was of deze kortingen in de praktijk wel gerealiseerd zouden kunnen worden. In plaats daarvan is een negatieve stelpost/taakstelling SD in de begroting opgenomen. Met het beleidskader Sociaal Domein is deze stelpost volledig komen te vervallen, waardoor het nu naar beneden bijstellen van de door te betalen rijksbijdrage WSW (conform de IU participatiewet) voor de jaren 2020 en 2021 leidt tot een budgettair voordeel van respectievelijk € 93.000 en € 131.000.
- In de raadsvergadering van 23 maart heeft de raad besloten tot overname van de sportzaal in MFC Antares. Op de exploitatie van deze sportzaal heeft een structureel tekort van € 20.000. Conform het raadsbesluit is dit tekort nu opgenomen in de begroting.
- In deze begroting is het resultaat op de afvalbegroting € 120.000 positiever dan in de vorige begroting. De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend. Een deel van de kosten worden extra comptabel doorberekend in de afvalstoffenheffing. Dit betreft de BTW kosten, rentekosten en de kosten van overhead. Ten opzichte van 2017 zijn deze kosten gestegen.

Monitor bezuinigingen

In de programmabegroting 2014 - 2017 is een in meerjarenperspectief oplopend maatregelenpakket opgenomen van € 2,3 miljoen (Kerntakendiscussie). Vanuit voorgaande bezuinigingsrondes is structureel € 3,7 miljoen aan bezuinigingen opgenomen. Hierna is in een tabel een totaaloverzicht opgenomen van de nog in de begroting te effectueren bezuinigingsmaatregelen.

bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
Nog te realiseren maatregelen				
- 8.4 (binnensport)accommodaties	36	36	36	36
Subtotaal Nog te realiseren maatregelen	36	36	36	36
Overige nog door te voeren maatregelen				
- 1.1 College	30	30	30	30
Subtotaal Overige nog door te voeren maatregelen	30	30	30	30
Totaal nog te effectueren bezuinigingsmaatregelen	66	66	66	66

Van de totale bezuinigingsmaatregelen van € 6,0 miljoen dient in meerjarenperspectief nog een bedrag van € 66.000 in de begroting te worden verwerkt. Hieronder wordt voor een aantal maatregelen de stand van zaken gegeven:

- 8.4 (binnensport)accommodaties
Wij verwachten deze taakstelling te kunnen realiseren door te behalen rendement op duurzaamheidsinvesteringen binnen het gemeentelijk vastgoed.
- 1.1 College
Via het CUP 2014-2018 is dekking gevonden voor 3 fulltime wethouders voor deze periode.

Interne kerntakendiscussie

Naast de taakstelling vanuit de kerntakendiscussie is er binnen de begroting ook een taakstelling op de overheadkosten opgenomen. Door een terugloop van projecten in de grondexploitatie en infrastructurele werken moet de kostentoerekening worden verlaagd en daarmee de personeelskosten worden gereduceerd. Daaraan gekoppeld moeten ook de overheadkosten worden teruggebracht. Hiernaast vinden wij dat de overhead van Leusden vergelijkbaar moet zijn met die van vergelijkbare gemeenten. Dit heeft geleid tot het in 2015 opstarten van een interne kerntakendiscussie. Dit project heeft geleid tot een in vier jaar te bereiken reductie van 9 formatieplaatsen (€ 576.000) en overige overheadbudgetten (€ 156.000). De openstaande taakstellingen (€ 455.000) worden hiermee ruimschoots ingevuld. Het verschil tussen de taakstelling en gerealiseerde besparing houden we in de begroting beschikbaar als flexibele schil en een reservering voor noodzakelijke investeringen (ICT), flexibel belonen, (om)scholing en een risicobuffer.

bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
Overheadtaakstelling	-399	-454	-454	-454
Interne Kerntakendiscussie				
- Formatie maatregelen	495	544	576	576
- Overheadbudgetten	156	156	156	156
Totaal Interne Kerntakendiscussie	651	700	732	732
Surplus t.b.v. flexibele schil/investeringen/belonen/risicobuffer	252	246	278	278
Realisatie Interne Kerntakendiscussie				
- Formatie maatregelen	301	319	351	351
- Overheadbudgetten	139	139	139	139
Totaal realisatie Interne Kerntakendiscussie	440	458	490	490
Totaal nog te realiseren Interne Kerntakendiscussie	211	242	242	242

Over de voortgang en de realisatie van de bezuinigingsmaatregelen wordt de raad twee maal per jaar geïnformeerd via de Voorjaarsnota en de Najaarsnota.

Financiering en rente

Het rentebeleid is met het raadsbesluit van 18 mei 2017 vernieuwd. Vernieuwing was noodzakelijk door de wijzigingen in het BBV en de verplichting tot schatkistbankieren. Met de BBV vernieuwing zijn de fictieve rentesoorten komen te vervallen. We rekenen dus geen bespaarde rente meer over reserves en aan investeringen waar geen geldlening voor is aangetrokken wordt ook geen rente meer toegerekend. In feiten kennen we nu alleen nog werkelijke rentebaten (rente opbrengsten schatkistbankieren) en rentelasten (aangetrokken geldleningen, vooralsnog alleen voor MFC Atria). De begroting wordt hiermee ook transparanter en de administratieve last wordt aanzienlijk verminderd. Bij het raadsvoorstel is een doorrekening gemaakt van de budgettaire effecten van het vernieuwde rentebeleid. Deze zijn beperkt. Ze zijn verwerkt in deze begroting. Het conform BBV voorgeschreven renteoverzicht is opgenomen in de paragraaf financiering.

Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen zijn te beschouwen als het fundament voor de Leusdense financiële positie. Door onze reserves en voorzieningen zijn wij in staat om nieuwe beleidsvoornemens te realiseren en de infrastructuur in stand te houden (onderhoudsvoorzieningen). Daarnaast wordt een deel van het eigen vermogen ingezet om de begrotingspositie te verbeteren (rente over algemene en bestemmingsreserves). De stand van de reserves en voorzieningen per 1 januari 2018 en de prognose in meerjarenperspectief is als volgt:

	bedragen x € 1.000					
	begin boekjaar	2017	2018	2019	2020	2021
Reserve/voorziening						
Algemene Reserve						
-	Basisreserve	4.392	4.028	4.028	4.028	4.028
-	Toevoeging exploitatie	8.442	5.442	5.442	5.442	5.442
-	Flexibel inzetbaar	805	596	481	432	399
-	Middelen met aangewezen bestemming	3.225	3.061	3.152	3.244	3.335
-	Fonds maatschappelijke vraagstukken	-	2.500	2.500	2.500	2.500
<hr/>						
	Algemene reserve grondbedrijf	2.974	2.862	2.465	2.205	4.146
	Dekking kapitaallasten economisch nut	4.138	3.308	3.070	2.832	2.594
	Dekking kapitaallasten maatschappelijk nut	-	820	787	754	722
	Reserve Sociaal Domein	2.008	2.044	1.810	1.724	1.672
	Reserve bovenwijkse voorzieningen	2.394	1.886	1.886	2.047	3.529
	Reserve rente starters- en duurzaamheidsleningen	775	769	756	743	730
	Reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijshuisvesting	1.178	1.253	1.262	1.296	1.343
	Totaal reserves	30.331	28.569	27.639	27.247	30.440
	Voorziening onderhoud infrastructuur	21.502	15.103	13.976	13.606	12.434
	Voorziening diverse complexen grondbedrijf	2.620	2.620	2.620	2.620	2.620
	Voorziening egalisatie reinigingsrechten	14	14	14	14	14
	Voorziening liquidatie recreatieschap	231	231	-	-	-
	Voorziening arbeidsvoorwaarden gerelateerde verplichtingen	3.081	2.920	2.996	3.068	3.139
	Totaal voorzieningen	27.448	20.888	19.606	19.308	18.207
	Totaal reserves en voorzieningen	57.779	49.457	47.245	46.555	48.647

Uit het overzicht blijkt dat de totale vermogenspositie in meerjarenperspectief per saldo met € 810.000 afneemt. Onderstaand lichten wij de voornaamste mutaties toe:

Reserves

- **Algemene reserve; flexibel inzetbaar**
De afname van de reserve wordt met name veroorzaakt door dekking nieuw beleid (afname € 80.000) en het incidenteel begrotingstekort 2018 (afname € 120.000).
- **Algemene reserve grondbedrijf**
De toename van de reserve wordt grotendeels veroorzaakt door het saldo resultaat afgesloten grondexploitaties (toename € 4,0 mln., dotatie aan reserve bovenwijkse voorzieningen (afname € 1,6 mln.), rentecompensatie (afname € 0,2 mln.), afdracht VpB (afname € 0,5 mln.) en beheerslasten (afname € 0,6 mln.).
- **Reserve egalisatie kapitaallasten**
Investerings met een economisch nut als ook investeringen met een maatschappelijk nut dienen te worden geactiveerd. Gedurende de toekomstige gebruiksduur wordt de investering afgeschreven en de kapitaallasten in de exploitatie opgenomen. De dekking van de kapitaallasten vindt gedeeltelijk plaats door een onttrekking uit een reserve egalisatie kapitaallasten met economisch nut of de reserve egalisatie kapitaallasten met maatschappelijk nut. Op deze wijze wordt de lasten van investeringen met economisch en een maatschappelijk nut (gedeeltelijk) gedekt uit reserves en kostenneutraal verantwoord in de exploitatie. De daling van de reserve egalisatie kapitaallasten in meerjarenperspectief loopt gelijk met de daling van de betreffende kapitaallasten.
- **Reserve bovenwijkse voorzieningen**
De reserve wordt de komende jaren versterkt door onttrekkingen uit de algemene reserve grondbedrijf (toename € 1,6 mln.). De reserve wordt aangewend voor (gedeeltelijke) dekking van majeure

infrastructurele projecten, waaronder het verkeersplan Achterveld (afname € 1,9 mln.) en Hart van Leusden (afname € 1,0 mln.).

Voorzieningen

- Voorziening onderhoud infrastructuur
De voorziening onderhoud infrastructuur neemt per saldo de komende jaren af met € 2,7 mln. De belangrijkste oorzaken zijn onderhoud wegen € 2,4 mln., onderhoud gebouwen € 0,8 mln., onderhoud sportterreinen € 0,2 mln. en onderhoud groenvoorziening € 0,4 mln. Ten aanzien van toekomstige investeringen in de riolering wordt over de komende jaren gedoteerd € 1,1 mln.
- Voorziening recreatieschap
Het saldo binnen deze voorziening ad € 231.000 wordt in 2018 aangewend als dekking voor de lasten ten aanzien van de liquidatie van de Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug

Meerjarig Investeringsplan (MIP)

Alle vervangingsinvesteringen worden bijeengebracht op het Meerjarig Investeringsplan (MIP). In bijlage B is een overzicht opgenomen van het complete MIP, waarbij de investeringen per programma zijn weergegeven. In de tabel hierna geven wij u een samenvatting van de geplande investeringen.

		bedragen x € 1.000							
		Investeringslasten				Structurele lasten			
e/m/o *)		2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
A1. Vervangingsinvest.	e	1.135	169	487	347	52	125	182	262
A2. Openbare verlichting	o	298	54	105	95	-	12	14	17
B1. Verkeer & vervoer	m	4.335	2.700	350	-	-	62	170	184
B2. Onderwijshuisvesting	e	-	-	5.660	-	-	-	232	230
C1. Groot onderhoud	o	4.094	3.881	4.487	3.782	-	-	-	-
C2. Sportterreinen	o	288	39	408	385	-	-	-	-
C3. GRP	e/o	329	125	131	107	-	-	-	-
D1. Grondexploitatie	e	2.850	1.686	796	177	-	-	-	-
Grondverkoop		-5.599	-7.746	-1.744	-	-	-	-	-
Totaal		7.730	908	10.680	4.893	52	199	598	693

*) e = investeringen met economisch nut, m = investeringen met maatschappelijk nut, o = onderhoud van kapitaalgoederen

De onderdelen van het MIP lichten wij nader toe:

A.	Investerings die door middel van activering en afschrijving t.l.v. de exploitatie worden gebracht	A1.	Vervangingsinvesteringen, dit betreft geplande investeringen op basis van de diverse vervangingsplannen.
		A2.	Investeringen Openbare Verlichting, geplande investeringen conform het beleidsplan openbare verlichting
B.	Investerings die t.l.v. reserves worden gebracht	B1.	Investeringen uitvoeringsplan verkeer en vervoer (maatschappelijk nut), dekking uit reserve infrastructuur/ bovenwijkse voorzieningen, de genoemde bedragen zijn gebaseerd op door de raad vastgestelde uitgavenprioritering binnen de reserve bovenwijkse voorzieningen.
		B2.	Onderwijshuisvesting, investering wordt hoofdzakelijk vanuit reserve onderwijshuisvesting bekostigd.
C.	Investerings die t.l.v. voorzieningen worden gebracht (karakter: groot onderhoud en vervanging zonder levensduurverlenging)	C1.	Investeringen IBOR, gebaseerd op meerjarige onderhoudsplannen voor wegen, water, groen en gebouwen dekking uit voorzieningen onderhoud infrastructuur op basis van inspecties worden de definitieve onderhoudsmaatregelen in jaarplannen verwerkt.

		C2.	Investeringen onderhoudsplan sportterreinen, dekking uit voorziening onderhoud sportterreinen.
		C3.	Investeringen Gemeentelijk Rioleringsplan, dekking uit egalisatievoorziening rioolbeheer.
D.	Investeringen die t.l.v. de grondexploitatie worden gebracht	D1.	Investeringen o.b.v. grondexploitatieopzetten, zoals grondaankoop en bouwrijp maken. Een negatief bedrag betekent grondverkoop.

Budgetautorisatie

Ter vereenvoudiging van de besluitvorming zijn de vervangingsinvesteringen van rubriek A voor de jaarschijf 2018 functioneel in de primitieve begroting geraamd. Ditzelfde geldt voor de investeringen uit rubriek C. Hierbij wordt aangetekend dat het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) eens in de vijf jaar aan de raad ter vaststelling wordt voorgelegd. In het raadsvoorstel wordt inzicht gegeven in de ophanden zijnde investeringen in de komende planperiode. Voor investeringen uit de categorie B worden u afzonderlijke besluiten ter vaststelling voorgelegd. De in rubriek D genoemde investeringen zijn overeenkomstig de laatste door de raad vastgestelde actualisering van de grondexploitatie.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Op grond van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) is een gemeente verplicht om afzonderlijk in te gaan op de zogenoemde 'jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume'. Bij deze arbeidsgerelateerde verplichtingen is het doorslaggevend of het verloop van de uitgaven gedurende een aantal begrotingsjaren - in de regel betreft dit de begrotingsperiode van vier jaar - gelijkmatig dan wel ongelijkmatig is. Bij een gelijkmatig verloop zoals bijvoorbeeld lonen, premies en vakantiegeld moeten de uitgaven in de begroting worden geraamd. Is er sprake van een sterke omvangwisseling in het uitgavenpatroon dan moeten de uitgaven ten laste van een voorziening worden gebracht. De kosten van voormalig personeel en wethouderspensioenen worden gedekt uit voorzieningen omdat hier sprake is van een ongelijk volume. De hoogte van de voorzieningen (per 1 januari 2018 € 2.920.000) dient te zijn afgestemd op de achterliggende verplichtingen. Jaarlijks vindt er daarom een doorrekening plaats. Deze heeft laatstelijk plaatsgevonden bij het opstellen van de Jaarrekening 2016. De eerstvolgende actualisering vindt plaats bij de jaarrekening 2017.

Meerjarenbalans 2016-2021

Het BBV schrijft voor dat in de begroting een geprognosticeerde balans moet worden opgenomen. Met deze meerjarenbalans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer de investeringen, reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

Hieronder is de meerjarenbalans 2016-2021 opgenomen.

We benadrukken dat het voor de aangegeven begrotingsjaren een prognose is. In de balans zijn de belangrijkste ontwikkelingen verwerkt zoals we die op dit moment kennen. Door toekomstige besluitvorming en (financiële) dynamiek – die er nu eenmaal altijd is bij gemeenten – zullen de hieronder vermelde cijfers in werkelijkheid gaan afwijken. Dit maakt dat de meerjarenbalans een behoorlijke mate van onzekerheid in zich heeft.

(bedragen x € 1.000)	ultimo boekjaar	werkelijk					Begroot	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	
ACTIVA								
Materiele vaste activa		29.176	43.109	42.342	40.046	38.214	36.851	
Financiële vaste activa		1.221	1.196	1.162	1.102	1.068	1.050	
Voorraden		11.259	7.461	3.648	-2.316	12	3	
Liquide middelen (incl. schatkist)		20.502	757	1.117	10.477	12.338	13.197	
Vlottende activa		11.491	11.091	10.664	9.587	9.440	9.440	
		73.649	63.613	58.933	58.896	61.072	60.541	
PASSIVA								
Reserves (eigen vermogen)		32.247	29.924	26.767	27.268	30.785	31.268	
Voorzieningen		27.448	20.889	19.606	19.308	18.207	17.433	
Langlopende schulden		5.764	5.525	5.285	5.045	4.805	4.565	
Vlottende passiva		8.190	7.275	7.275	7.275	7.275	7.275	
		73.649	63.613	58.933	58.896	61.072	60.541	

De vaste activa zijn voor deze meerjarenbalans geactualiseerd met de geplande grote investeringen waarover besluiten zijn genomen ten tijde van het opstellen van deze begroting. Op dit moment wordt er veel in Leusden geïnvesteerd: in MFC's, 2^e sporthal, het nieuwe gemeentehuis, verkeersplan Achterveld, renovatie zwembad Octopus, aankoop sporthal Antares. De vaste activa laten in 2017 dan ook een stijging zien, de liquide middelen en voorzieningen nemen als gevolg hiervan af.

In de jaren daarna nemen de liquide middelen weer toe als gevolg van de financieringsconstructie Biezenkamp. Dit is ook zichtbaar in de meerjarige ontwikkeling van de voorraden waar de boekwaarden van de grondexploitaties onder zijn opgenomen. Na 2019 zijn geen actieve grondexploitaties meer aanwezig. Door de winstneming in Valleipark neemt de algemene reserve van het grondbedrijf toe wat zichtbaar is in de ontwikkeling van het eigen vermogen in 2020. Het overige verloop van de reserves en voorzieningen is hiervoor al verder toegelicht. De post langlopende schulden betreft de lening die als projectfinanciering voor MFC Atria is aangetrokken en in 25 jaar wordt afgelost.

EMU-saldo

Het BBV schrijft voor dat gemeenten in de begroting een meerjarige berekening van het EMU-saldo opnemen. De berekening van het EMU-saldo vindt plaats op kasbasis, terwijl gemeenten sturen op een sluitende begrotingspositie volgens het stelsel van baten en lasten. De omrekening in de tabel hieronder is daardoor niet direct relevant voor de financiële sturing en kaderstelling door de raad.

Het aandeel van de gemeenten in het EMU-saldo is macro genormeerd. De rijksoverheid maakt daar jaarlijks afspraken over met het IPO, de VNG en de UvW in het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv).

In het najaar van 2017 zal overleg gevoerd worden over de EMU-tekortnorm voor 2018 en de eventuele onderlinge verdeling naar overheidslaag.

		bedragen x € 1.000				
		2017	2018	2019	2020	2021
1. (+)	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking aan reserves (zie BBV, artikel 17c)	-221	-120	490	681	557
2. (+)	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.709	2.121	2.483	2.474	2.329
3. (+)	Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.851	3.084	2.391	3.435	3.578
4. (-/-)	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	6.692	1.557	223	435	614
5. (+)	Baten uit bijdragen van andere overheden, EU en overigen die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht op de bij 4. bedoelde investeringen	1.095	1.297	594	0	0
6. (+)	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa, voor zover niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
7. (-/-)	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouwrijp, woonrijp maken e.d.	5.011	2.850	1.686	796	177
8. (+)	Bouwgrondexploitatie: verkoopopbrengsten van grond	8.155	5.599	7.746	1.744	0
9. (-/-)	Betalings ten laste van de voorzieningen	2.629	4.382	3.920	4.895	4.167
10. (-/-)	Betalings die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	235	0	0	0	0
11 (-/-)	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		- 978	3.192	7.875	2.208	1.506

De in de tabel met een plus (+) opgenomen posten verkleinen het EMU-tekort, die met een min (-/-) vergroten het tekort. Met een positief EMU-saldo van bijna € 3,2 miljoen in 2018 kan worden geconcludeerd dat de Leusdense begroting bijdraagt aan de verlaging van het EMU-tekort.